Emro Science and Education
International open-access scientific journal
Journal homepage: https://journal.emro.uz

OPEN ACCESS

CONFERENCE PAPER OPEN ACCESS

Vol. 2 No. 2 (2026) · "Milliy statistika tizimida yangi bosqich: barqaror rivojlanish maqsadlari, xalqar... DOI: 10.5281/zenodo.24319771

"MILLIY STATISTIKA TIZIMIDA YANGI BOSQICH: BARQAROR RIVOJLANISH MAQSADLARI, XALQARO STANDARTLAR VA ZAMONAVIY TENDENSIYALAR"

12. Data Reportal. Digital 2025: Uzbekistan. - URL: https://datareportal.com (дата обращения: 25.03.2026).

13. Национальный комитет Республики Узбекистан по статистике. Официальные данные по ИКТ. - URL: https://stat.uz (дата обращения: 25.03.2026).

14. UNICEF, ITU. Bridging the Gender Digital Divide. - 2023. - URL: https://www.unicef.org (дата обращения: 25.03.2026).

BYUDJET-SOLIQ SIYOSATINING IQTISODIY BARQARORLIKNI TA'MINLASHDAGI ROLI

Роль бюджетно-налоговой политики в обеспечении экономической стабильности

The Role of Fiscal Policy in Ensuring Economic Stability

TOLIBJONOVA DIYORABONU BAXTIYOR QIZI
Millat Umidi Universiteti BA-201
Ilmiy rahbar: Millat umidi universiteti Biznes boshqaruvi kafedrasi professori i.f.d. **Umarova Mukaddas Abbasovna**

Annotatsiya.

Mazkur maqolada byudjet-soliq siyosatining iqtisodiyotni tartibga solishdagi o'rni va ahamiyati tahlil qilingan. Tadqiqotning dolzarbligi shundan iboratki, zamonaviy iqtisodiyotda davlatning fiskal siyosati iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashning asosiy vositalaridan biri hisoblanadi. Tadqiqotda nazariy va empirik usullar qo'llanildi. Natijada, byudjet-soliq siyosati orqali iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish, inflyatsiyani nazorat qilish va bandlik darajasini oshirish mumkinligi asoslab berildi. Muallif tomonidan samarali fiskal siyosatni yuritish bo'yicha takliflar ishlab chiqildi.

Аннотация.

В данной работе анализируется роль бюджетно-налоговой политики в регулировании экономики. Актуальность исследования обусловлена тем, что фискальная политика государства является важным инструментом обеспечения экономической стабильности. Использованы теоретические и эмпирические методы исследования. В результате доказано, что эффективная налогово-бюджетная политика способствует экономическому росту, снижению инфляции и повышению занятости. Автором предложены рекомендации по совершенствованию фискальной политики.

Published: 05.06.2026

Cite this article: Tolibjonova Diyorabonu Baxtiyor qizi, Umarova Mukaddas Abbasovna (2026). Byudjet-soliq siyosatining iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashdagi roli. Emro Science and Education, 2(2). https://doi.org/10.5281/zenodo.24319771

© 2026 The Author(s). Published by Emro Science and Education. This is an open access article.

“MILLIY STATISTIKA TIZIMIDA YANGI BOSQICH: BARQAROR RIVOJLANISH MAQSADLARI, XALQARO STANDARTLAR VA ZAMONAVIY TENDENSIYALAR”

Abstract.

This paper analyzes the role of fiscal policy in economic regulation. The relevance lies in the act that fiscal policy is a key tool for ensuring economic stability. The study uses theoretical and empirical methods. The results show that fiscal policy can stimulate economic growth, control inflation, and increase employment. The author provides recommendations for improving fiscal policy effectiveness.

Kalit so’zlar: Byudjet-soliq siyosati, fiskal siyosat, davlat byudjeti, soliq tizimi, iqtisodiy barqarorlik, inflyatsiya, iqtisodiy o‘sish, davlat xarajatlari.

Kirish.

Byudjet-soliq siyosati davlatning iqtisodiyotni tartibga solishdagi eng muhim vositalaridan biri hisoblanadi. Har bir davlat iqtisodiy rivojlanishni ta’minlash, ijtimoiy muammolarni hal qilish hamda iqtisodiy barqarorlikni saqlash uchun fiskal siyosatdan foydalanadi.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti o‘z ma’ruzalarida iqtisodiyotni modernizatsiya qilish va davlat byudjetini samarali boshqarish zarurligini alohida ta’kidlab kelmoqda. Ayniqsa, soliq tizimini soddalashtirish, tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlash va byudjet mablag‘laridan samarali foydalanish bugungi kunning dolzarb masalalaridan biridir.

Mazkur tadqiqotning maqsadi – byudjet-soliq siyosatining iqtisodiy barqarorlikni ta’minlashdagi rolini tahlil qilish va uni takomillashtirish yo‘llarini aniqlashdan iborat.

Mazkur tadqiqotning asosiy maqsadi fiskal siyosatning mohiyatini aniqlash va uning iqtisodiyotga ta’sirini chuqur o‘rganishdan iborat. Ushbu maqsadga erishish uchun bir qator vazifalar belgilab olindi. Jumladan, fiskal siyosatning mazmuni va ahamiyatini o‘rganish, davlat byudjeti hamda soliq tizimi o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlikni tahlil qilish, uning iqtisodiy barqarorlikka ta’sirini aniqlash va yakunda amaliy takliflar ishlab chiqish ko‘zda tutildi.

Tadqiqot jarayonida turli ilmiy metodlardan foydalanildi. Xususan, taqqoslash usuli orqali turli davrlar yoki ko‘rsatkichlar o‘rtasidagi farqlar o‘rganildi. Statistik tahlil yordamida aniq raqamlar asosida xulosalar chiqarildi. Tizimli yondashuv esa fiskal siyosatni yagona tizim sifatida ko‘rib chiqishga imkon berdi. Shuningdek, kuzatish va umumlashtirish metodlari orqali olingan ma’lumotlar tahlil qilinib, umumiy xulosalar shakllantirildi.

Byudjet-soliq siyosati asosan ikki muhim yo‘nalishdan iborat bo‘ladi. Birinchisi — davlat xarajatlari, ya’ni byudjet siyosati. Bu orqali davlat iqtisodiyotga bevosita ta’sir ko‘rsatadi: turli loyihalarga investitsiyalar kiritadi, infratuzilmani rivojlantiradi va aholini ijtimoiy jihatdan qo‘llab-quvvatlaydi. Masalan, yo‘llar,

maktablar, shifoxonalar qurilishi yoki ijtimoiy nafaqalar berilishi aynan davlat xarajatlari orqali amalga oshiriladi.

Ikkinchi yo‘nalish esa soliq siyosati hisoblanadi. Soliqlar orqali davlat byudjetga daromad yig‘adi va bu mablag‘larni qayta taqsimlaydi. Shu bilan birga, soliq stavkalari va imtiyozlari yordamida iqtisodiy faollikni rag‘batlantirish yoki aksincha, ayrim jarayonlarni cheklash mumkin. Masalan, kichik biznesga soliq yengilliklari berilishi ularning rivojlanishiga yordam beradi.

Fiskal siyosat iqtisodiy barqarorlikni ta’minlashda juda muhim o‘rin tutadi. To‘g‘ri yuritilgan siyosat orqali inflyatsiyani nazorat qilish, iqtisodiy o‘sishni rag‘batlantirish va aholi bandligini oshirish mumkin. Ya’ni davlat iqtisodiy jarayonlarni boshqarishda byudjet va soliqlar orqali faol ishtirok etadi.

Biroq fiskal siyosat noto‘g‘ri olib borilsa, salbiy oqibatlarga ham olib kelishi mumkin. Masalan, ortiqcha davlat xarajatlari byudjet defitsitining oshishiga sabab bo‘ladi. Bu esa o‘z navbatida davlat qarzining ortishiga olib keladi. Natijada iqtisodiy beqarorlik yuzaga kelishi mumkin.

Shu sababli fiskal siyosat har doim puxta o‘ylangan, ilmiy asoslangan va muvozanatli tarzda olib borilishi zarur. Faqat shundagina u iqtisodiy rivojlanish va barqarorlikni ta’minlashga xizmat qiladi.

Byudjet-soliq siyosati iqtisodiy barqarorlikni ta’minlashda muhim rol o‘ynaydi. Ayniqsa:

- inflyatsiyani nazorat qilish
- iqtisodiy o‘sishni rag‘batlantirish
- bandlikni oshirish

Shu bilan birga, noto‘g‘ri yuritilgan fiskal siyosat quyidagi muammolarga olib kelishi mumkin:

- byudjet defitsiti oshishi
- davlat qarzining ortishi
- iqtisodiy beqarorlik

Shuning uchun fiskal siyosat ilmiy asoslangan va muvozanatli bo‘lishi zarur.

Xulosa va takliflar.

Mazkur tadqiqot natijalariga ko‘ra, byudjet-soliq siyosati davlat iqtisodiyotini tartibga solishda eng muhim va strategik ahamiyatga ega instrumentlardan biri hisoblanadi. U iqtisodiy jarayonlarga bevosita ta’sir ko‘rsatib, iqtisodiy o‘sish sur’atlarini belgilash, inflyatsiya darajasini nazorat qilish hamda aholi bandligini oshirishda muhim rol o‘ynaydi.

Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, fiskal siyosatning samaradorligi davlat xarajatlarining to‘g‘ri yo‘naltirilishi va soliq tizimining adolatli tashkil etilishiga bevosita bog‘liq. Noto‘g‘ri yoki muvozanatsiz yuritilgan fiskal siyosat esa byudjet defitsiti, davlat qarzi ortishi va iqtisodiy beqarorlik kabi salbiy oqibatlarga olib kelishi mumkin.

Shu bois, zamonaviy iqtisodiyot sharoitida byudjet-soliq siyosatini takomillashtirish dolzarb vazifalardan biri bo‘lib qolmoqda.

Takliflar:

- Soliq tizimini yanada soddalashtirish va shaffofligini oshirish;
- Davlat byudjeti xarajatlarini samarali va maqsadli yo‘naltirish;
- Raqamli texnologiyalar asosida soliq ma’murchiligini rivojlantirish;
- Investitsion muhitni yaxshilash orqali iqtisodiy faollikni oshirish;
- Byudjet jarayonlarida ochiqlik va jamoatchilik nazoratini kuchaytirish.

Umuman olganda, samarali byudjet-soliq siyosati mamlakatning uzoq muddatli iqtisodiy barqarorligi va barqaror rivojlanishining asosiy omillaridan biri hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O‘zbekiston Respublikasi Soliq kodeksi
2. O‘zbekiston Respublikasi Byudjet kodeksi
3. Keynes J.M. “The General Theory of Employment, Interest and Money”
4. Samuelson P. “Economics”
5. Mankiw N.G. “Principles of Economics”
6. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti nutqlari
7. IMF Fiscal Policy Reports
8. World Bank ma’lumotlari
9. OECD Fiscal Studies
10. Davlat statistika qo‘mitasi ma’lumotlari

IQTISODIY STATISTIKA KAFEDRASI — Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti —